

Usikkerheten rundt klinikken i Bergen:

Kan føre til svekket undervisning

Nesten fire år etter at universitetsstyret vedtok sammenslåingen av Det medisinske og Det odontologiske fakultet vet ennå ingen hvem som skal drifte Odontologisk klinikk ved Universitetet i Bergen (UiB)

På sikt skal klinikken enten utskilles til Hordaland fylkeskommune eller igjen bli en del av fakultetet. Klinikken sorterer i dag direkte under universitetsdirektøren, men den fremtidige finansieringen av klinikken vil bli fakultetets ansvar.

Da beslutningen om sammenslåing ble fattet i 2007, stilte den daværende fakultetsledelsen krav om at klinikken skulle ligge utenfor Det medisinske-odontologiske fakultet. Begrunnelsen var at Det medisinske fakultet fra før hadde sin kliniske praksis i helseforetakene, og at universitetet tradisjonelt sett skal drive teoretisk undervisning og forskning fremfor klinikk.

Planen var at odontologisk klinikk skulle inn under helseforetaket akkurat som for medisin, helt til det kom politiske føringer om at tannhelsestjenesten fortsatt skal være forankret på fylkeskommunalt nivå.

Avdelingsdirektør Hildur Søhoel ved Odontologisk universitetsklinikk (OK) er glad for at det nærmer seg en avklaring av spørsmålet om fremtidig forenkling. Det er viktig for å kunne planlegge fremover, sier hun, og legger til at uansett utfall vil OK måtte samarbeide tett både med fylkestannlegen og Institutt for klinisk odontologi.

Forhandlinger

For cirka ett år siden begynte UiB de innledende samtaler med Hordaland fylkeskommune med tanke på at fylkeskommunen skal overta driften av klinikken.

– I prosessen ble det etter hvert klart

Faktaboks

- Det odontologiske fakultet og Det medisinske fakultet i Bergen ble 1.1. 2008 slått sammen til Det medisinske-odontologiske fakultet.
- Ett av kriteriene for sammenslåingen var at Odontologisk klinikk skulle utskilles fra det nye fakultetet.
- Tre år etter sammenslåingen er det fortsatt uklart hvem som skal drifte klinikken.
- Økonomien ved Institutt for klinisk odontologi har vært anstrengt etter sammenslåingen, og antallet ansatte er redusert.
- Universitetet i Bergen forhandler nå med Hordaland fylkeskommune om en eventuell overtakelse av driften.
- 83 prosent av de ansatte tannlegene ved Odontologisk klinikk vil ikke ha fylkeskommunen som arbeidsgiver.

at den totale budsjettrammen for odontologi ville bli tillagt det nye fakultetet. Den nye fakultetsledelsen kom da i en situasjon hvor de måtte revurdere klinikkens plassering; enten inn under fakultetet eller fortsette forhandlingene med fylkeskommunen. De valgte å fortsette på forhandlingslinjen, og det er den prosessen som nå pågår, sier instituttleder ved Institutt for klinisk odontologi, Inge Fristad.

– Hva var grunnen til at de to fakultetene ble slått sammen i utgangspunktet?

– Det var et ønske fra universitetets side om å integrere odontologi i den generelle medisin, noe som vil kunne gi faglige fordeler. Sammenslåingen vil også gi stordriftsfordeler med tanke på tilgang til avansert utstyr og infrastruktur. Men det haster med å få på plass endelige kjøreregler for samarbeidet mellom institutt og klinikk. I starten ble det laget noen midlertidige regler for samarbeid som skulle gjelde frem til en fast forankring av klinikken var på plass. Forankring under ulik ledelse over tid kan fort føre til utvikling av ulik organisasjonskultur. Vi ser nå at klinikken er blitt for dyr, samtidig som instituttet hele tiden har gått med underskudd, sier Fristad.

– Hvordan påvirker de økonomiske problemene instituttet?

– Instituttet har som hovedoppgave å ta seg av teoretisk undervisning og forskning. Dette er våre primær oppgaver, men vi har også tjeneste inn i klinikken. Fra 2008 har økonomien til instituttet vært svært anstrengt, og vi har i realiteten hatt stillingsstopp de siste tre årene. Samtidig har det vært mange avganger, sier Fristad.

Færre ansatte

Det var universitetets styre som besluttet sammenslåingen av de to fakultetene. De satte også rammene for hva som skulle gå til instituttet og hva som skulle gå til klinikken. Først nå i 2011, etter en kraftig slanking av staben, er instituttet i stand til å sette opp et budsjett som går i balanse.

– Når vi i 2008 gikk inn som ett av åtte institutt i det nye fakultetet, dekket ikke budsjettet lønnsmidlene til de ansatte. Det at vi har blitt færre til å utføre de samme oppgavene er selvfølgelig en belastning for de ansatte, sier Fristad

– Går dette utover kvaliteten på undervisningen?

– Grunnutdanningen er lovpålagt, så der kan vi ikke kutte. En reduksjon

av staben vil derfor i første rekke måtte ramme spesialistutdanningen, men lovpålagte oppgaver knyttet til forskning og PhD-utdanning blir også fort skadelidende. Spesialistutdanningen krever vitenskapelige ansatte som etter spesialistreglene har det overordnede ansvar for denne utdanningen. De skal også ta del i teoretisk skolering og arbeid med spesialistoppgaver og annet skriftlig arbeid. Kutt her er problematisk i forhold til de nasjonale intensjonene om kompetanseheving innen tannhelsefeltet, sier Fristad.

Kompetansesenteret

Spesialistutdanningen blir en viktig del av kompetansesenteret i det nye odontologibygg. Kompetansesenteret er finansiert via Helse- og omsorgsdepartementet. Spørsmålet er hvem som skal ha ansvaret for bemanningen, universitetet eller fylket.

– Når det gjelder godkjenning av hvem som skal inngå i den kliniske undervisningen så er det instituttet som skal ha den endelige avgjørelsen. I forhandlingene vil det bli en diskusjon om spesialistutdanningen skal være en del av kompetansesenteret i det nye bygget eller om det skal være en ren UiB-del. Dette blir diskutert parallelt med grunnutdanningen.

– Jeg har tillitt til de signalene vi fikk fra Helse- og omsorgsdepartementet før jul, om at de nå vil gå inn for en fullfinansiering av spesialistutdanningen. Da ser vi en mulighet til igjen å kunne lyse ut vitenskapelige stillinger. Går det igjen lang tid uten en avklaring vil det være spesialistutdanningen som blir skadelidende, sier Fristad.

Medarbeiderundersøkelse

I september 2010 gjennomførte utvalget av tillitsvalgte ved Universitetet i Bergen, (UTV-UiB), en spørreundersøkelse blant klinikktilsatte tannleger

ved Universitetet i Bergen. Instruktørtannleger, spesialisttannleger og seksjonstannleger ble spurt om ønsket tilhørighet med hensyn til arbeidsgiver. 46 av 56 svarte på undersøkelsen.

Blant disse hadde fem ingen uttalt mening, tre ønsket fylkeskommunen som arbeidsgiver og 38 (83 prosent) ønsket fortsatt ansettelse ved UiB.

– De ansatte ved Odontologisk klinikk går nå på fjerde året uten å vite hvem de skal ha som arbeidsgiver. Dette er helt uholdbart, sier UTV-UiB-leder og professor ved Institutt for klinisk odontologi Gunhild V. Strand.

– Da universitetsstyret bestemte seg for å slå sammen de to fakultetene var dette stikk i strid med det odontologiske fakultetsstyret sin anbefaling. Det ble heller ikke foretatt en skikkelig konsekvensanalyse hverken med hensyn til økonomi eller faglig kvalitet i forkant av beslutningen, sier Strand.

– Hvorfor er motstanden stor mot at fylkeskommunen skal overta klinikken?

– Vi frykter at det vil bli dårligere kvalitet på den viktige kliniske undervisningen. Hvis universitetet får begrenset eller ingen innflytelse på ansettelse av kliniske lærere, vil vi kunne få lærere med kun perifer kontakt med den vitenskapelige delen av odontologien. Vi frykter også et utilbørlig produksjons- og inntjeningspress. Fylkeskommunen skal tjene penger, og dette kan gå ut over behandlingskvaliteten og læringsmålet. I vårt system velger vi de pasientene som har læringsverdi for studentene, sier Strand.

Faglig kontroll

Det er i hovedsak privatpraktiserende tannleger som jobber ved klinikken.

De frykter at de med fylkeskommunen som arbeidsgiver må drive pasientproduksjon i studentfrie perioder og på den måten motarbeide sin egen private praksis.

Fløybanen klatrer jevnt og trutt mot toppen, mens Universitetet i Bergen sakte men sikkert finner en løsning på klinikkspørsmålet for odontologi. Foto: Yay Micro.

– Tannlegene som jobber hos oss er her for å få faglig påfyll. Dette er de sikret gjennom at det vitenskapelige personalet ved instituttet er ansvarlig for undervisningen. Hvis fylkeskommunen overtar driften av klinikken er man redd for å miste den faglige dimensjonen ved å jobbe der. Som tillitsvalgt er det veldig viktig for meg at de som driver klinisk undervisning skal være ansatt ved universitetet, slik at vi kan ha faglig kontroll med den kliniske undervisningen som gis og at den er forskningsbasert og harmoniserer med den øvrige teoretiske undervisningen som instituttet gir. I klinikken foregår det dessuten både seminarer og demonstrasjoner som ikke er direkte pasientrelatert. I dette arbeidet må universitetet sikres en faglig autonomi, sier Strand.

– Hvilke fordeler kan du se ved at fylkeskommunen overtar klinikken?

– Når det gjelder å skaffe pasienter slik at studentene får en bred og god undervisning er vi faktisk helt avhengige av fylkeskommunen allerede. Hvis klinikken kommer inn under fyl-

keskommunen er vi sikret pasienter som for eksempel skolebarn og institusjonspasienter. Så driftsansvaret kan gjerne overlates til fylkeskommunen, men uten at dette utfordrer den faglige integritet og autonomi. De kliniske lærerne må universitetet selv ansette. Dette har også med lojalitet og dan- nelse av sterke fagmiljø å gjøre, sier Strand, som er usikker på om fylkes- kommunen vil godta en slik deling.

– Hva tjener fylkeskommunen på å ansette tannlegene selv?

– Fylkeskommunen har fått et poli- tisk pålegg om å engasjere seg i spesi- alisttannhelsetjenesten. Fylkeskom- munen skal drive kompetansesenteret i det nye odontologibygget hvor også spesialistutdanningen inngår. Arbeidet ved kompetansesenteret lønnes av Helse- og omsorgsdepartementet, og er et samarbeid med fylkeskommunen som vi har tro på. Men det er universi- tetets oppgave og ansvar å drive bachelor-, master- og PhD-utdanning.

Det kan man ikke delegere til andre instanser eller fritas for, sier Strand.

NOKUT kritisk

Nasjonalt organ for kvalitet i utdan- ningen (NOKUT) er et faglig uavhengig organ under Kunnskapsdepartementet som skal sikre og fremme kvalitet i høyere utdanning. NOKUT er kritiske til at fylkeskommunale tannleger skal stå for undervisningen ved en univer- sitetsutdannelse.

– Ved å overlate den kliniske under- visningen til fylkeskommunen, kan universitetet komme i konflikt med Universitets- og høyskoleloven § 12.4 hvor det heter at «Institusjonen ikke må begrense sin selvstendighet i fag- lige spørsmål og kan ikke skille ut sine ordinære undervisnings- og forsk- ningsoppgaver». Du kan ikke lese deg til å bli tannlege. Klinikken er vårt vik- tigste klasserom. Legitimiteten utfor- dres ved en ren fylkeskommunal kli- nikk, og vi vil be Den norske tann-

legeforening om å vurdere det rettslige aspektet ved disse planene. Det bør være mulig å få til et delt ansvar hvor fagligheten ivaretas av UiB, mens selve driften overdras til fylkeskommunen.

– Ved å forene innsatsen fra Horda- land fylkeskommune og Universitetet i Bergen burde man kunne optimere en symbiose som ivaretar primærhelsetje- neste, spesialistservice og faglig kom- petanse, avslutter Strand.

Ansvar for utdanningen og forskningen er fakultetets

Da sammenslåingen av de to fakultete- ne ble iverksatt fra 1.1.2008, satte le- delsen ved UiB de økonomiske ramme- ne for hvor mye som skulle gå til hen- holdsvis Det medisinsk-odontologiske fakultet og Odontologisk klinikk. Kli- nikken ble skilt ut som egen enhet, og sorterer i dag direkte under universi- tetsdirektør Kari Tove Elvebakken.

Da Institutt for klinisk odontologi i 2008 gikk inn i det nye fakultetet,

dekket ikke budsjettet lønnsutgiftene til de ansatte. Først nå i år etter at antallet ansatte er kraftig redusert, er instituttet i stand til å sette opp et budsjett som går i balanse.

– Hvilke økonomiske beregninger og konsekvensanalyser ble gjort i forkant av sammenslåingen, Kari Tove Elvebakken?

– Sammenslåingen av de to fakultetene hadde ikke økonomiske begrunnelser, men faglige. Det ble bevilget midler til å styrke fagfeltet odontologi, og Det medisinsk-odontologiske fakultet har fått styrket sine økonomiske rammer flere ganger siden 2008.

– Det er lagt politiske føringer om en kompetanseheving innen tannhelse. Reduksjonen av staben ved Institutt for klinisk odontologi rammer spesialistutdanningen, hvor også lovpålagt forskning og PhD-utdanning på sikt blir skadelidende. Er det ikke universitetsledelsens overordnede ansvar å sørge for at både lovpålagt og annen undervisning ikke blir skadelidende ved en omorganisering?

– Ansvar for utdanningen og forskningen er fakultetets. Det er universi-

tetets og Det medisinsk-odontologiske fakultets ansvar å sørge for at utdanningens kvalitet.

Instituttene gis rammer av fakultetene og er ansvarlige for sine utdanningsprogrammer. Samtidig har universitetets ledelse og styre det overordnede ansvaret. Derfor vurderer vi løpende hvordan disse forholdene ivaretas.

– Hvis forhandlingene med Hordaland fylkeskommune fører frem, kan man komme i en situasjon hvor det er fylkeskommunen som ansetter tannlegene ved Odontologisk klinikk. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) er kritiske til at fylkeskommunale tannleger skal stå for undervisningen ved en universitetsutdanning, og universitetet kan komme

Universitetsdirektør Kari Tove Elvebakken understreker at ansvaret for utdanning og forskning er fakultetets. Foto: J K Wilhelmsen/UiB.

i konflikt med Universitets- og høyskoleloven § 12.4. Hva er din kommentar til at NOKUT er kritiske til en løsning hvor fylkeskommunen ansetter tannlegene ved Odontologisk klinikk?

– Det pågår forhandlinger mellom universitetet og fylkeskommunen om driften av klinikken. Ansvaret for utdanningen er og skal være universitetets. Resultatet av forhandlingene skal legges fram for Universitetsstyret for

endelig beslutning. Det er ikke aktuelt å legge fram forslag som ikke er faglig forsvarlige, avslutter Elvebakken.

Tone Elise Eng Galåen

Høringssaker på vei!

Oppfordring til lokalforeningene om å avholde medlemsmøter

På representantskapet 2009 ble det tatt initiativ til å nedsette to arbeidsgrupper. Den ene gruppen fikk i oppdrag å utrede ressursbruk og omfang ved innføring av obligatorisk etterutdanning, og også utarbeide en rapport med konkrete forslag som skal legges fram for representantskapet i november 2011. Den andre gruppen skulle gjennomgå NTFs etiske regler for tannleger og utarbeide et forslag til revidert regelverk som også skal fremlegges for neste representantskap.

Hovedstyret har fulgt opp initiativet fra representantskapet og arbeidsgruppene er i gang med sitt arbeid. Før rapport og forslag vedr. etterutdanning og revidert etisk regelverk blir oversendt representantskapet vil disse bli sendt ut på høring

til NTFs lokalforeninger. Dette skjer i første halvdel av april. Høringsfristen vil mest sannsynlig bli rett før 17. mai.

For at forslagene vedr. etterutdanning og etisk regelverk skal være best mulig forankret hos NTFs medlemmer oppfordrer arbeidsgruppene alle lokalforeningene – før høringsuttalelse avgis – til å invitere til medlemsmøter der de to høringssakene kan diskuteres. På Forum for tillitsvalgte som avholdes 31. mars–1. april vil begge sakene bli presentert slik at lederne har fått et godt grunnlag for videre diskusjoner med medlemmene og de lokale tillitsvalgte.

Det er viktig med debatt om disse forslagene!